

זבחים לג

משה שווערד

1. תוספות סוטה דף לט/א

כל כהן שלא נטל ידיו - ... איתא שלשה תכיפות הן תיכף לסמיכה שחיטה שנאמר וסמך ושחט תיכף לנטילת ידים ברכה שנא' שאו ידכם וברכו תיכף לגאולה תפלה שנא' יהיו לרצון אמרי פי וגו' ... ושיעור תכיפה איכא למישמע מתכיפת סמיכה לשחיטה דאמרי' בפ' כל הפסולין (זבחים לג.) כל הסמיכות שהיו שם קורא אני בהם תכיף לסמיכה שחיטה חוץ מזו שהיתה בשער נקנור שאין מצורע יכול ליכנס שם אלמא כדי מהלך משער נקנור עד בית המטבחים לא חשיבה תכיפה ובמסכת מדות (פ"ה מ"א) משמע דלא הוי טפי מעשרים ושתיים אמה מקום דריסת רגלי ישראל ומקום דריסת רגלי הכהנים שכל אחד היו י"א אמה:

2. שו"ע אורח חיים - סימן קסו - דין הפסקה בין בציעה לנטילה:

(א) יש אומרים שא"צ ליהזר מלהפסיק בין נטילה להמוציא, ויש אומרים שצריך ליהזר, וטוב ליהזר. ואם שהה כדי הלוך כ"ב אמה. מקרי הפסק (תוס' פ' אלו נאמרים):

3. ספר מגן אברהם על או"ח סימן קסו:

(ג) כ"ב אמה. התוס' בסוטה הוכיחו כן מדאמרינן גבי מצורע לא היה תכף לסמיכה שחיטה שלא היה רשאי ליכנס לעזרה והיה סומך על הקרבן לפני שער נקנור ואח"כ היו מוליכין הקרבן למזבח ומן השער עד המזבח היה כ"ב אמה ש"מ דזה מקרי הפסק. וקשה לי דבזבחים ד' ל"ג פריך מהא ברייתא למ"ד ביאה במקצת לא שמה ביאה לעייל ידיה ולסמוך ולשחטה שם אצל הפתח דס"ד דקי"ל כר' דס"ל דכל העזרה כשרה לשחיטה ומשני דקי"ל כר"י דאסור לשחוט כי אם בצד המזבח. והשתא קשה לפי מאי דס"ד כר' א"כ אפי' למ"ד שמה ביאה לסמוך לפני הפתח ולעייליה ולשחטה אצל הפתח מבפנים אלא ע"כ כשהולך ממקום למקום חשיב הפסק אפי' הליכה מועטת וכ"מ במשנה ס"פ ב' מדות במקום שסומכין שוחטין שתכף לסמיכה שחיטה וצ"ע (" ועסי' ח' סי"ג ועסי' קפ"א ס"ו מ"ש דבכזי אין להפסיק כלל. ") וצ"ע בי"ד סי' י"ט שפסק שיברך ברחוק ד"א קודם שיכנס לבית המטבחים דהא אפי' ברכה אחרונה דרשאי להפסיק בינה לאכילה צריכה דוקא במקומה כמ"ש סי' קפ"ד ק"ו ברכה ראשונה. ועיינתי במקור הדין באגודה בחולין סי' ט' משמע שהכל בבית א' וכ"כ בשבת סי' ו' וז"ל הרוצה לשתות בבית המרחץ יברך בבית החיצון ע"מ לשתות בפנימי דהוי כמו מפינה לפינה ע"ש אבל התו' כתבו בפסחים ד' ק"א ע"א ד"ה ור' יוחנן וכו' (" דהוי הפסק משמע (" אפי' מפינה לפינה וכן עיקר דלא גרע מדבור בעלמא ודברי רמ"א בי"ד צ"ע:

4. שו"ת חוות יאיר סימן רכז

... ואחר שהוצעתי פשט הש"ס מה שא"א לפרש בענין אחר צ"ע על התוס' במס' סוטה במ"ש דמסוג' זו מוכח דשיעור הפסקה כדי הילוך כ"ב אמה דמלבד מ"ש בספרי מ"ה דאין הוכחה כלל דפחות מכ"ב אמה לא הוי הפסקה אף גם זאת צ"ע דבפשט הסוגיא מוכח דכל שא"א לשוחטה במקום הסמיכה מקרי הפסקה דנצרך להעתיקה ולהוליכה משם וא"כ י"ל גם בהיפך למה דמסיק ס"ל מרחק צפון דאי ס"ל כל העזרה כשירה אע"פ דאחר הסמיכה מוליכין הבהמה אנה ואנה מ"מ הואיל דראויה לשחטה שם ע"ד כל הראויה לבילה רק דאין זה מוכרח. נקוט מיהא דאין ללמוד כלל מסוגיא ההיא שיעור שהיה כ"ב אמה דה"ה אפי' פחות וכן מוכח ממה שפ"י רש"י על מ"ש בגמ' מאי שנא סמיכה דכתיב לפני ה' דר"ל דהואיל דהשחיטה היא לפני ה' ואחר דק"ל סמוך לסמיכה שחיטה ע"כ א"א לסמוך בחוץ ולשחוט בפנים והרי מחוץ לפני ה' הוי רק שש אמות עובי כותל ההיכל ולא מקרי סמוך. מיהו רש"י פ"י זה אליבא דמ"ד סמוך לסמיכה שחיטה דאורייתא ע"ש ובשיטת התוס' כי האריכו מאד. יאיר חיים בכרך

5. משנה ברורה סימן קסו

(ה) כדי הילוך כ"ב אמה - שבשיעור זה נקרא הפסק אפילו ביושב במקומו [ואם הולך מביתו לבית אחר יש שמחמירין אפילו בהליכה מועטת] ומשמע מאחרונים דבשלא לצורך אין לשהות כלל בינתיים אלא יברך המוציא מיד אחר הניגוב:

6. ערוך השולחן אורח חיים הלכות בציעת הפת סימן קסו סעיף ב

וכתב רבינו הרמ"א דאם שהה כדי הילוך כ"ב אמה מקרי הפסק עכ"ל וזהו מדברי התוס' בסוטה [ל"ט. ד"ה כל כהן] שלמדו זה מתיכף לסמיכה שחיטה שאמרו בזבחים [ל"ג.]. דבאשם מצורע לא היה אפשר להיות זה מפני שאסור למצורע לעמוד שם והיה עומד ברחוק כ"ב אמות ע"ש ומזה מוכח דשיעור כזה לא מקרי תיכף ואפשר גם בפחות מזה לא מקרי תיכף אלא דשיעור זה וודאי אינו תיכף וכן משמע בזבחים שם [עמג"א סק"ג ומתורץ קושיתו כ"כ הבכור שור] ובוודאי כן הוא כמו תיכף לגאולה תפלה והאמת דהכל לפי העניין ובדבר שיש צורך לא שייך הפסק כגון שמקום הנטילה רחוק ממקום האכילה אף יותר מכ"ב אמה לא מקרי הפסק כיון שזה מוכרח להעניין והפסק לא מקרי אלא כששוחטה וא"צ לשהות וזהו כוונת רבינו הרמ"א ודע לך שכן הוא שהרי בסי' הקודם נתבאר דהגדול נוטל ידיו תחלה וממתין בהמוציא על כל המסובין וישהה הרבה אלא וודאי כל מה ששייך להעניין לא מקרי הפסק כלל וראיתי מי שמקפיד שתהא מקום הנטילה סמוך להשלחן מטעם זה ואינו עיקר כלל והעיקר כמ"ש ויכול להיות הנטילה

רחוק ממקום האכילה וכן עיקר לדינא [ולדברינו א"ש כל מה שגמגמו בזה ודו"ק] ויש שכתבו שיותר לומר מזמור ד' רועי בין נטילה להמוציא וחלילה לעשות כן [עמג"א איך נסתבך בסק"ב לעניין ליטול אחרון ע"ש סק"ב ואני תמה מאי נ"מ בין גדול לקטן אטו הקטן רשאי להפסיק אך לפמ"ש אין הפסק כלל במה שצריך ודו"ק]:

7. שו"ע אורח חיים - סימן רעג

(ג) אם קידש ולא סעד, אף ידי קידוש לא יצא: הגה - וצריך לאכול במקום קידוש לאלתר, או שיהא בדעתו לאכול שם מיד, אבל בלאו הכי אפילו אכל במקום קידוש אינו יוצא (מהר"י מולין), ואם היה בדעתו שלא לאכול שם מיד, ונמלך ואכל, יצא (ב"י סוף הסי').

8. משנה ברורה סימן רעג

(יב) לאלתר - ולא יפסיק אפילו זמן קצר. כתב בשכנה"ג דאם מאיזה סיבה קם מדוכתיה ויצא לחוץ ואח"כ חזר למקומו אין צריך לחזור ולקדש מחמת שיצא לחוץ כיון שלבסוף היתה הסעודה במקום הקידוש ע"ש (יב) ויש חולקין בזה וע"כ לכתחלה יזהר בזה מאד אך בדיעבד ובפרט כשהיה צריך לעשות צרכיו נראה ודאי דאין להחמיר לקדש שנית דהרי זה כדברים שהם צרכי סעודה:

(יג) או שיהא - מלשון או מבואר דמעיקרא לא מיירי כשהיה בדעתו בפירוש בשעת קידוש לאכול לאלתר אלא בסתמא ואפ"ה יצא כיון שאכל לאלתר והדר אשמועינן דאם היה בדעתו בשעת קידוש לזה אפילו אם ארעו אח"כ אונס ולא אכל מיד אלא אח"כ ג"כ יצא [ואם יצא גם ממקומו בינתיים דעת (יג) כמה אחרונים שצריך לחזור ולקדש] וה"ה כשהיה טרקלין גדול והלך מפנה לפנה לאכול שם או כשקידש בחדר זה על מנת לאכול מיד בחדר אחר שהוא תחת גג אחד או מארעא לאגרא ועל ידי ההליכה גופא נשתתה איזה זמן ג"כ אין צריך לחזור ולקדש: (יד) אבל בלא"ה וכו' - היינו שלא היתה דעתו לאכול מיד כגון שדעתו (יד) להפסיק בדברים אחרים והפסיק (טו) אפילו היה ההפסק אח"כ מחמת אונס אף שאכל אח"כ במקום קידוש לא יצא. ונראה דאם היה ההפסק מחמת הדברים שהם צורך סעודה לא חשיב הפסק: (טו) שם מיד - פ"י מתחלה כשקידש היה בדעתו (טז) שלא לאכול כלל עד אחר זמן וגם זה היה בדעתו ג"כ שלא יאכל בבית זה אלא בבית אחר מ"מ כיון שאח"כ נמלך ואכל מיד במקום הקידוש אין צריך לחזור ולקדש:

9. ערוך השולחן אורח חיים הלכות שבת סימן רעג סעיף ד

וכתב רבינו הרמ"א בסעי' ג' דצריך לאכול במקום קידוש לאלתר או שהיה בדעתו לאכול שם מיד אבל בלאו הכי אפילו במקום קידוש אינו יוצא ואם היה בדעתו שלא לאכול שם מיד ונמלך ואכל יצא עכ"ל כלומר דאזלינן בתרווייהו לקולא אם היה בדעתו לאכול מיד אע"פ שע"י סיבה נמשך הרבה זמן יצא וכן להיפך אם היה בדעתו שלא לאכול מיד או לאכול במקום אחר ונמלך ואכל מיד ובמקום שקידש ג"כ יצא אא"כ לא היה בדעתו לאכול מיד ולא אכל מיד דאז לא יצא ויראה לי לאלתר אין הכוונה תיכף ממש בלי הפסק רגע אלא כלומר שלא ימשוך זמן רב ולשון לאלתר אינו ממש כמבואר בגיטין [כ"ז:]: שיש איזה זמן לא מרובה ע"ש וכמ"ש בסעי' א' וראה ברורה לזה דהא נתבאר דכשיקדש בבית על מנת לאכול בעלייה הוי במקום סעודה והרי צריך לזה איזה זמן קצר לעלות להעלייה אלא ודאי דאין הכוונה לאלתר ממש ולא ניתנה תורה למלאכי השרת וע"פ רוב אחר הקידוש מחליפין הבגדים אלא הכוונה שלא ישהה זמן מרובה [וז"ש המג"א בסק"ה בשם המהרי"ל דאין חילוק בין זמן קצר בין זמן ארוך ע"ש ג"כ הכוונה ארוך הרבה וקצר כלומר לא כל כך ארוך וגם מ"ש המג"א אם יצא ממקומו בינתיים צריך לקדש שנית ע"ש זהו ג"כ יציאה ארוכה לשוק אבל לא יציאה בחצר או ברחוב סמוך לבית וראיתי מי שלא פ"י כן ולא נהירא לי ומדברי השו"ר כנה"ג ראייה לדברי ע"ש ודו"ק]:

10. שפת אמת על זבחים דף לג/א

בגמ' א"ר יוסף כל הסומך ראשו ורובו מכניס. אע"ג דהאי ברייתא דלעיל [דמתני ר"ח] דמקיש סמיכה לשחיטה ואמרי' בגמ' דסמיכה אפשר דעייל ידי' וסמך ע"כ לא ס"ל דראשו ורובו בעי אפשר דר"י [לא ס"ל דר"ח או] ס"ל דאיך ברייתא דמקיש שחיטה לסמיכה פליג ע"ז וסובר דבכל כחו בעינן ולא מטעם דס"ל דביאה במקצת הוי ביאה כיון דבא ר"י לומר דביאה במקצת לא הוי ביאה וסוגית הגמ' דלעיל דס"ל דהני ברייתות פליגי בביאה במקצת הוא אליבא דעולא. ונראה מלשון הרמב"ם (פ"ג מה' מעה"ק ה' י"א) דלא ס"ל כר"י בהא דנהי דבכל כחו בעינן מ"מ בהכנסת היד בלבד שייך נמי בכל כחו ע"ש שכ' דבהכניס ידו סגי רק שיהי' בכל כחו ומה"ט נמי כ' הרמב"ם (בפ"ד ממחוסרי כפרה) דהמצורע מכניס שתי ידיו וסומך וע"ש בכ"מ דלא ס"ל כההוא ברייתא דחוץ מצורע משום דאתיא כר"י בר"י דמרחק צפון ואנן לא ס"ל הכי. והגם דהי' אפשר לומר דדוקא בסמיכה דאשם מצורע מקיל דסגי בהכנסת ידים משום דלאו דאורייתא מ"מ יותר נראה כמ"ש דס"ל בכל סמיכות דא"צ ראשו ורובו לפני. ובעיקר הדין אי סמיכת אשם מצורע לאו דאורייתא לא הביא הרמב"ם מזה אדרבה כיון דכ' סתמא דמכניס ב' ידיו לא משמע דהוי הקפת ידים בלבד. א"כ ס"ל דאורייתא:

11. שפת אמת על זבחים דף לג/א

שם בגמ' ותיכף לסמיכה שחיטה לאו דאורייתא. יש לעיין א"כ למה תקנו חכמים להסמך סמיכה לשחיטה כיון דאין לו עיקר מדאורייתא ואפשר משום גזירה שמא יארע אח"כ פסול בהקרבתו ולא ישחטנו ונמצא דעבד עבודה בקדשים לכן אמרו תיכף לסמיכה שחיטה:

12. הגרי"ז על מסכת זבחים דף לג ע/ב

בגמ' רבינא אמר לענין מלקות אתמר, ועיין פירוש רש"י, והגר"ח אמר דיש לפרש דילקה משום דהוי כמכניס טומאה למקדש, וכמו שמכניס כלים טמאים דלוקה, כמו"כ ילקה במכניס ידו משום מכניס טומאה, וזה אף דביאה במקצת לא שמייה ביאה, הוא רק לחייב משום ביאת טומאה אבל עכ"פ לא גרע ממכניס טומאה:

13. שפת אמת על זבחים דף לג/ב

בתוס' ד"ה לענין מלקות הקשה ר"ח דאין עשה דוחה עשה ול"ת ותו דלא הוי בעידנא ע"ש. יש ליישב דכיון דלא אתרבי רק למלקות אבל לא הוי ביאה במקצת ממש כמו בכולו א"כ י"ל דבכלל עשה דוישלחו מן המחנה נמי לא הוי דכיון דמשלח רובו ונשאר מקצת מתקיים העשה. רק למלקות אתרבי מהיקש דנגיעה והשתא י"ל דלאו גרידא עשה דמתן בהונות דוחה אותן והא הוי בעידנא. והא דנקט לעיל עשה שיש בה כרת לרווחא דמלתא. אבל עשה דמתן בהונות סגי ובלא"ה כיון דמסיק ר"י דאפי' עשה ליכא רק שחדשו בה דברים. א"כ עשה דמתן בהונות דוחה לה:

14. שטמ"ק אות יד

15. רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה יח

וכן טמא שהכניס ידו למקדש מכין אותו מכת מרדות, וכן כל טמא באב מאבות הטומאות של דבריהם או שאכל אוכלין טמאים ושתה משקין טמאין ונכנס למקדש במזיד קודם שיטבול מכין אותו מכת מרדות. השגת הראב"ד: וכן טמא שהכניס וכו'. א"א שמעתין דזבחים קשיא עליה דעולא אמר ריש לקיש טמא שהכניס ידו למקדש לוקה ואמר' התם עשה שיש בו כרת הוא ואי משום שמעתא דמסכת יומא אדרבה מהתם משמע דאפילו בטבילת מעלות אמרינן ביאה במקצת שמה ביאה דהא בעי טבילה לכהנות (ואפילו פטור מכת מלקין אותו).

16. כסף משנה הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה יח

וכן טמא שהכניס ידו למקדש מכין אותו מכת מרדות. ברפ"ג דזבחים (דף ל"ב) [אמר עולא] אמר ר"ל טמא שהכניס ידו לפניו לוקה וכו' דביאה במקצת שמה ביאה לענין מלקות אבל לא לענין כרת **ובתר הכי אמרינן (דף ל"ג): כי אתא רבין אמר רבי אבהו לענין טמא שנגע בקדש איתמר ופירש"י לא יליף ר"ל מלקות מההוא קרא אלא לטמא שנגע בקדש ולא איירי בביאת מקדש כלל עכ"ל. וסובר רבינו דכיון דלרבי אבהו לא איירי ר"ל בביאת מקדש כלל אין לנו לחייבו מלקות משום ביאת מקדש כיון דפלוגתא היא ומיהו מדרבנן מיתסר ומכין עליו מכת מרדות.** וכתב הראב"ד על דברי רבינו שמעתא דזבחים קשיא עליה וכו'. ויש לי קושיא בדבריו שכתב ואמר' התם עשה שיש בו כרת הוא והא אסיק התם רבינא דלענין מלקות אמרה ר"ל ולא לענין כרת ומה לנו אי אמרינן התם עשה שיש בו כרת הוא ונ"ל דה"ק שמעתא דזבחים קשיא עליה דאמר ריש לקיש טמא שהכניס ידו למקדש לוקה וקס"ד התם לומר דכרת נמי איכא משמע מדאורייתא הוא הילכך אע"ג דאסיק רבינא דלא לענין כרת אמרה ריש לקיש אלא לענין מלקות ע"כ מלקות דאורייתא קאמר ולא מכת מרדות דרבנן כדקאמר הרמב"ם ומ"מ במה שכתבתי נסתלקה השגתו. ומ"ש ואי משום שמעתא דיומא היינו דגרסינן בר"פ אמר להם הממונה (דף ל"א) א"ל אביי לרבי יוסף ביאה במקצת שמה ביאה או לא א"ל בהונות יוכיחו שהם ביאה במקצת ותניא מצורע טובל ועומד בשער ניקנור ופירש"י שמה ביאה לענין טבילה זו וצריך לטבול אם בא להכניס אחד מאבריו לעזרה עכ"ל. וחשש הראב"ד שמה למד רבינו לומר דביאה במקצת אינה אלא מדרבנן דכיון דלענין טבילה לנכנס בעזרה שהיא דרבנן איבעיא כי פשיט ממצורע נמי מדרבנן היא וכן הוא דעת התוספות ודחה הראב"ד ראייה זו וכתב דאדרבה משם ראייה דביאה במקצת דמצורע דאורייתא דאל"כ לא היו מחמירים במעלות דרבנן ואני אומר שאין טענה זו מוכרחת ועוד שמלבד זה כבר כתבתי טעם רבינו:

17. שפת אמת על זבחים דף לג/ב

שם בגמ' תניא כותי' דר"ל. לכאורה הוי רק ראי' להא דאזהרת טמא שאכל בקודש מבכל קדש לא תגע אבל לא להך קמייתא דטמא שנגע בקדש מיהו אפשר כיון דכל הטעם דר"י דטמא שנגע לא לקי משום דקרא בתרומה כתיב ומהאי ברייתא משמע דבקדש כתיב א"כ נסתיע ר"ל גם בזה ובאמת ביבמות פ' הערל (ע"ה). מייתי הגמ' ברייתא זו ומסיים בה ולמה אפקי' בלשון נגיעה לומר נגיעה כאכילה ע"ש. איברא דשם בתרומה מיירי. וכבר נתקשו בזה שם בתוס'. מיהו הרמב"ם (פי"ח מפסוה"מ) פוסק כר"י דנגע בקדש לא לקי ומ"מ בזה מייתי כדר"ל דאזהרת אכילת קדש מבכל קדש לא תגע ע"ש [וכבר תמה עליו הלח"מ (פי"ט מה' סנהדרין) ע"ש] הא דמקשה הגמ' דקרא לאזהרת אכילת קדש אתי אין להקשות ע"ז דאפי' אי קרא אתי לנגיעה ממילא אכילה באזהרה ג"כ דמשכחת אכילה בלי נגיעה דחבירו תחב לו בפיו ונגיעה דבפנים לא שמה נגיעה [כמ"ש התוס' לקמן (ק"ו.) ובחולין (ק"א.) ע"ש]: